

Aktualitātes Kultūras mantojuma digitalizācijas projektos 2021. gada sākumā

1. kārtā

Neraugoties uz valstī noteiktajiem ierobežojumiem, turpinās nemateriālā kultūras mantojuma vērtību un kultūras norišu digitālā fiksēšana, un Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Latvijas valsts projekts “Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā) ieiet noslēguma fāzē (ceturtais gads). Šobrīd ceļā uz vienotu kultūras mantojuma izplatīšanas platformu ir uzsākta kultūras mantojuma informācijas sistēmu savstarpēja integrācija. Vienlaikus norit pieminekļu pārvaldības sistēmas izstrāde.

Kultūras norišu digitālās fiksēšanas jomā veikti 14 dažādu žanru koncertu ieraksti, no kuriem 12 ir publicēti un bez maksas ikvienam pieejami Kultūras informācijas sistēmu centra audiovizuālo materiālu platformā [DIVA.lv](#). Procesā ir arī nemateriālā kultūras mantojuma vērtību digitālā fiksēšana – tapušas piecas no plānotajām 30 īsfilmām.

2020. gada nogalē tika pabeigta nemateriālā kultūras mantojuma vērtību reģistra izstrāde. Latvijas Nacionālais kultūras centrs strādā pie satura ievadīšanas un vizuālās informācijas papildināšanas. Reģistrs tiks atvērts publiskam izmantojumam ziemas izskaņā. Vietnē varēs iepazīties ar nemateriālā kultūras mantojuma elementiem, pieteikt jaunus, kā arī iegūt informāciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.

Pērnā gada izskaņā noslēdzās arī muzeju priekšmetu digitalizācijas 1. kārtā. Kopumā digitalizēti 68 000 muzeju priekšmeti 101 Latvijas akreditētajā muzejā, 2 000 Latvijas Nacionālā arhīva pergamenti un 30 muzeju priekšmetiem veikta trīsdimensiju (3D) skenēšana un 3D modeļu izveide.

Savukārt Nemateriālā kultūras mantojuma pārvalde (Pārvalde) izstrādā kultūras pieminekļu pārvaldības sistēmas “Mantojums” 1. kārtu, kas šī gada rudenī tiks nodota sabiedrībai. Informācijas sistēma “Mantojums” tiek veidota kā komunikācijas platforma starp kultūras pieminekļu īpašniekiem un kultūras mantojuma aizsardzības speciālistiem, nodrošinot efektīvu konsultāciju sniegšanu, pieredzes apmaiņu, dalīšanos ar veikmīgiem kultūras pieminekļu restaurācijas piemēriem un paņēmieniem, un birokrātisko slogu samazinošu iespēju vienkārši saskaņot kultūras pieminekļu kopšanas un uzturēšanas darbus. Sistēmā būs būtiski paplašināts informācijas apjoms par kultūras pieminekļiem, tai skaitā laika gaitā pieejams plašs kultūras pieminekļu attēlu klāsts, iespēja noskaidrot, kādi vēsturiski dokumenti par konkrēto kultūras pieminekli ir uzkrāti Pārvaldes Pieminekļu dokumentācijas centrā, vai tie ir digitalizēti un pieejami, un cita informācija.

2. kārtā

Projektā “Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārtā)” Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) ir pabeigusi 150 000 fotonegatīvu digitalizāciju no “Izdevniecības Dienas Mediji” foto arhīva (1996–2008). Tā ir daļa no plašās kolekcijas, kas ir brīvi pieejama [Latvijas Nacionālajā digitālajā bibliotēkā](#).

LNB ir uzsākusi arī gan teksta dokumentu digitalizācijas, gan skaņas un video materiālu digitalizācijas 2. kārtu. Projekta gaitā tiks digitalizēti Latvijā izdotu grāmatu vienīgie eksemplāri, latviešu autoru daiļliteratūra digitālās pētniecības atbalstam, kā arī periodikas izdevumi ar mērķi nodrošināt iespējami pilnīgu laikrakstu pieejamību digitālā vidē periodā līdz 20. gs. 40. gadiem. Digitalizēti tiks arī Latvijas muzejos glabātie teksta materiāli.

Kopš 2020. gada novembra norit skaņas un video ierakstu digitalizācijas 2. kārtā, un, piemēram, no LNB krājuma plānots digitalizēt 1990. gados un 2000. gadu sākumā izdoto audio un video kasešu kolekciju.

Līdz vasarai Nemateriālā kultūras mantojuma pārvalde īsteno 30 kultūras pieminekļu digitalizāciju ar 3D lāzerskenēšanas un fotogrammetrijas metodi, kultūras pieminekļu pazemes daļas ģeofizikālo izpēti ar radiolokācijas metodi un Kokneses pilsdrupu zemūdens daļas batimetrijas darbus. Veicot dokumentēšanu

ar mūsdienu tehnoloģijām gan nacionāli, gan reģionāli nozīmīgiem un apdraudētā stāvoklī esošiem valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem var iegūt precīzus datus par kultūras pieminekļu substanci, apjomu, formu, materialitāti, kas izmantojami saglabātības stāvokļa precizēšanai, atjaunošanai, kā arī vēstures dokumentēšanai. Precīzu kultūras pieminekļu dokumentēšanas materiālus iespējams izmantot kultūras pieminekļu saglabāšanas un atjaunošanas darbā – saglabātības stāvokļa dokumentēšanai gan virszemē, gan pazemē, gan zem ūdens, ieskaitot detalizētu vērtību dokumentēšanu, defektus, nodilumu un deformācijas stāvokļus turpmākam monitoringam, un iegūtā materiāla izmantošanai projektēšanā kā datu izejmateriālu.

2020. gada izskaņā būtiski uzlabota gan digitalizācijas, gan digitalizēto datu glabāšanas infrastruktūra. Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā uzstādītas iekārtas kinodokumentu digitalizācijai – kinolenšu mazgāšanas iekārta un attēla skenēšanas iekārtas 35 mm, 16 mm, 8 mm kinolentēm, to darbināšanai nepieciešamās darbstacijas, kinodokumentu optisko un magnētisko fonogrammu digitalizēšanas risinājums, attēla un skaņas pēcapstrādes darbstacijas, un digitalizēšanas un pēcapstrādes procesa darba datņu īstermiņa glabāšanai paredzēta augstas pieejamības tīkla datu glabātuve. 2021.gada janvārī arhīvs veica pirmo 35 mm kinolenšu digitalizāciju. Pirmā ar jaunajām iekārtām digitalizētā filma “Likteņdzirnas” (1997) 2021. gada 25. janvārī izrādīta “TET” televīzijas kanālā “360TV”, kā arī vēl trīs digitalizētās filmas (“Pūt, vējiņi!” (1973), “Tauriņdeja” (1971), “Vakara variants” (1980)) jau skatāmas portālā www.filmas.lv.

Savukārt Nemateriālā kultūras mantojuma pārvalde, kas glabā vairāk nekā 160 000 vienības unikālu fotonegatīvu, ir iegādājusies fotonegatīvu digitalizācijas infrastruktūru.

Lai nodrošinātu kā projektā izstrādājamo informācijas sistēmu izvietojumu, tā digitalizēto datu ilgtermiņa saglabāšanu, LNB datu centrs papildināts ar serveru jaudām un datu glabāšanas vietu.

Uzzinai:

Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Latvijas valsts projektu “Kultūras mantojuma satura digitalizācija” īsteno Latvijas Nacionālā bibliotēka, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde, Kultūras informācijas sistēmu centrs un Latvijas Nacionālais arhīvs.

Papildu informācija:

Līdz pandēmijas ierobežojumu beigām [Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas](http://Latvijas.Nacionālās.digitālās.bibliotēkas) periodikas un grāmatu kolekcijas periodika.lv un gramatas.lnb.lv būs pieejamas brīvā piekļuvē bez autortiesību ierobežojumiem (t.sk. arī daļa no projektā digitalizētā satura).

Turpretī līdz šī gada septembra beigām digitālajā krātuvē www.redzidzirdilatviju.lv publiski un brīvā piekļuvē skatāma Latvijas Nacionālā arhīva kinohroniku kolekcija (veidota no 1910. līdz 1996. g.), kas ir tematiski visbagātākā un visvairāk izmantotā dokumentu kolekcija arhīvā. Digitālajā krātuvē pieejamas vairāk nekā 3300 kinohronikas un dokumentālās filmas, kas digitalizētas 1. kārtas projektā.

Informāciju sagatavoja:

Karīna Bandere

Latvijas Nacionālā bibliotēka

Tel.: 67716006

E-pasts: Karina.Bandere@lnb.lv